

Bankový dohľad

4 Bankový dohľad

4.1 Vývoj bankového sektora

Situácia v bankovom sektore bola v roku 2005 priaznivá. Trendy v bankovom sektore boli ovplyvnené pozitívnym ekonomickým vývojom. Vzástol objem spravovaných aktív, menila sa ich štruktúra a zvýšila sa ziskovosť bankového sektora. Silný hospodársky rast a zlepšenie finančnej situácie podnikov sa podpísali pod vysoký nárast objemu úverov poskytnutých klientom. Pozitívne trendy sa prejavili na zvýšení poskytnutých úverov takmer vo všetkých sektoroch.

V slovenskom bankovom sektore k 31. decembru 2005 pôsobil:

- osemnásť bánk so sídlom v SR,
- päť pobočiek zahraničných bánk v SR,
- stoštyri zahraničných subjektov voľne poskytujúcich cezhraničné bankové služby (deväťdesiatdeväť bánk, dve inštitúcie elektronických peňazí a tri peňažné inštitúcie),
- deväť zastúpení zahraničných bánk v SR.

Z osemnástich bánk so sídlom v SR sú tri stavebné sporiteľne (ČSOB stavebná sporiteľňa, a. s., Prvá stavebná sporiteľňa, a. s. a Wüstenrot stavebná sporiteľňa, a. s.). Povoľenie na vykonávanie hypotekárnych obchodov malo k 31. decembru 2005 udelených deväť bánk a jedna pobočka zahraničnej banky (HVB Bank Slovakia a. s., Dexia banka Slovensko a. s., ISTROBANKA, a. s., ĽUDOVÁ BANKA, a. s., OTP Banka Slovensko, a. s., Slovenská sporiteľňa, a. s., Tatra banka, a. s., UniBanka, a. s., Všeobecná úverová banka, a. s. a Československá obchodní banka, a. s., pobočka zahraničnej banky v SR).

V roku 2005 sa podiel zahraničných investorov na celkovom upísanom základnom imaní bánk a finančných zdrojoch poskytnutých zahraničnými bankami svojim pobočkám, v porovnaní s údajmi ku koncu roka 2004, zvýšil len mierne z 89,60 % na 89,65 %. V ĽUDOVEJ BANKE, a. s., boli zaznamenané zmeny vlastnickeho podielu na základnom imaní medzi zahraničnými investormi, ktoré však neovplyvnili celkový podiel zahraničných investorov na základnom imaní uvedených bánk. V CALYON BANK SLOVAKIA, a. s., došlo k zvýšeniu podielu na základnom imaní banky spoločnosti Calyon Global Banking (pôvodne Credit Lyonnais Global Banking S. A.) z 90 % na 100 % – nadobudnutie 10-percentného podielu od VÚB, a. s.

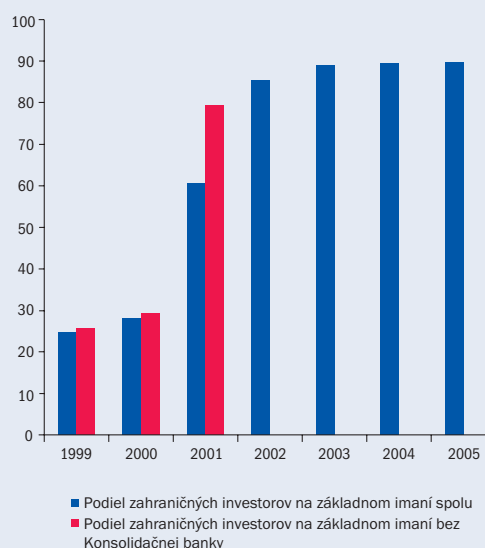
Povoľovacia činnosť

Banky

V marci 2005 vydala Národná banka Slovenska rozhodnutia, ktorými mení bankové povolenie všetkým bankám (okrem stavebných sporiteľní) a pobočke zahraničnej banky, ktorá poskytuje bankové činnosti na základe bankového povolenia vydaného Národnou bankou Slovenska. Zákonmi NR SR č. 603/2003 Z. z. a 554/2004 Z. z., ktorými sa novelizoval zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bankách“), došlo k zosúladieniu pojmov s pojmami v zákone o platobnom styku a k zosúladieniu činností s činnosťami v zákone o cenných papieroch a investičných službách. Národná banka Slovenska na základe týchto zákonných predpokladov menila bankové povolenia s cieľom dosiahnuť súlad znenia povolených bankových činností s činnosťami uvedenými v platnom znení zákona o bankách.

Rozhodnutím Národnej banky Slovenska zo 14. októbra 2005 bol ISTROBANKE, a. s., udelený predchádzajúci súhlas podľa § 28 ods. 1 písm. e) zákona

Graf 43 Podiel zahraničných investorov na základnom imaní a finančných zdrojoch (%)

Zdroj: NBS.

o bankách, aby sa banka stala dcérskou spoločnosťou inej materskej spoločnosti, ktorá vznikne zlúčením spoločností Bank für Arbeit und Wirtschaft Aktiengesellschaft Österreichische Postsparkasse Aktiengesellschaft a Kapital & Wert BankAktiengesellschaft pod názvom Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse Aktiengesellschaft.

Národná banka Slovenska svojím rozhodnutím z 18. októbra 2005 rozšírila Prvej stavebnej sporiteľni, a. s., bankové povolenie podľa § 2 ods. 3 písm. d) zákona o stavebnom sporení, ktorým povoľuje banke poskytovanie stavebných úverov na stavebné účely podľa § 11 ods. 1 zo zdrojov mimo fondu stavebného sporenia, ak sú prednostne zabezpečené záväzky vyplývajúce z uzatvorených zmlúv o stavebnom sporení a ak nedôjde ku skráteniu lehôt splatnosti stavebných úverov alebo k predĺženiu lehôt na ich poskytnutie.

Rozhodnutím Národnej banky Slovenska z 21. októbra 2005 bol HVB Bank Slovakia, a. s., udelený predchádzajúci súhlas podľa § 28 ods. 1 písm. e) zákona o bankách, aby sa banka stala dcérskou spoločnosťou UniCredito Italiano S.p.A., Taliansko.

Národná banka Slovenska svojimi rozhodnutiami z decembra 2005 doplnila bankové povolenie na vykonávanie hypotekárnych obchodov ustanovením osobitných podmienok financovania hypotekárnych úverov – z hypotekárnych úverov poskytnutých k 31. decembru 2006 musí byť najmenej 90 % financovaných prostredníctvom vydávania a predaja hypotekárnych záložných listov – pre Všeobecnú úverovú banku, a. s., Tatra banku, a. s., Československú obchodní banku, a. s., Praha prostredníctvom jej pobočky, OTP Banku Slovensko, a. s., UniBanku, a. s., Slovenskú sporiteľňu, a. s., ĽUDOVÚ BANKU, a. s., ISTROBANKU, a. s. a HVB Bank Slovakia, a. s.

V roku 2005 udelila Národná banka Slovenska trom bankám predchádzajúci súhlas na zmenu sídla banky – 22. februára 2005 Banke Slovakia, a. s., 25. apríla 2005 Citibank (Slovakia), a. s., 18. augusta 2005 UniBanke, a. s.

Dňa 1. novembra 2005 bola mimoriadnym valným zhromaždením Banky Slovakia schválená zmena stanov a zmena obchodného mena z pôvodného Banka Slovakia, a. s., na Privatbanka, a. s.

Pobočky zahraničných bánk

Po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie môžu v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o bankách vykonávať bankové činnosti na území Slovenskej republiky bez bankového povolenia udeleného Národnou bankou Slovenska úverové inštitúcie so sídlom v Európskom hospodárskom priestore, ak im

takéto povolenie bolo udelené v domovskej krajine (princíp jedného bankového povolenia).

Na základe princípu jedného bankového povolenia boli Národnou bankou Slovenska prijaté dve oznámenia zahraničných dohliadačích orgánov o zámere zahraničných subjektov vykonávať bankové činnosti na území Slovenskej republiky, čím sa v roku 2005 počet pobočiek zahraničných bánk zvýšil z troch na päť.

Na základe jedného bankového povolenia udeleného HSBC Bank plc so sídlom v Londýne začal uvedený subjekt dňa 1. júna 2005 prostredníctvom svojej organizačnej zložky HSBC Bank plc, pobočka zahraničnej banky, vykonávať bankové činnosti. Vklady pobočky sú poistené v slovenskom Fonde ochrany vkladov.

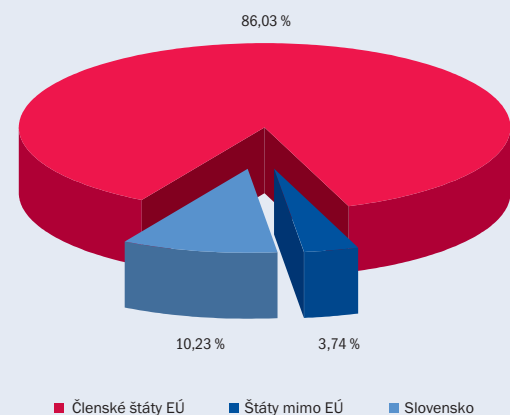
Pobočka zahraničnej banky Banco Mais, S.A začala výkon svojej činnosti dňa 19. septembra 2005. Vklady pobočky sú poistené v Záručnom fonde vkladov v Portugalsku.

Dňa 4. novembra 2005 oznámila Národná banka Slovenska listom J&T, BANKA, a. s., podmienky pôsobenia pobočky zahraničnej banky na území SR na základe jedného bankového povolenia. Táto pobočka zahraničnej banky bude prispievateľom do Fondu poistenia vkladov v Českej republike.

Zastúpenia zahraničných bánk

V januári 2005 zaregistrovala Národná banka Slovenska zastúpenie zahraničnej banky BANQUE PRIVÉE

Graf 44 Podiel zahraničných investorov na základnom imaní bánk a finančných zdrojoch podľa krajiny pôvodu¹⁾ (%)

Zdroj: NBS.

¹⁾ Do skupiny členské štáty EÚ sú zaradené Česká republika (7,86 %), Francúzsko (1,13 %), Holandsko (1,39 %), Luxembursko (28,26 %), Maďarsko (4,53 %), Nemecko (1,94 %), Rakúsko (35,38 %), Taliansko (4,27 %), Portugalsko (0,13 %) a Spojené kráľovstvo (1,14 %). Skupinu štáty mimo EÚ (zahraničné) tvoria USA a Švajčiarsko.

Tabuľka 26 Prehľad subjektov voľne poskytujúcich cezhraničné bankové služby

	Banky	Inštitúcie elektronických peňazí	Zahraničné finančné inštitúcie
Cyprus	2		
Česká republika	2		
Dánsko	2		
Francúzsko	8		
Holandsko	2		
Írsko	5		
Island	1		
Lichtenštajnské kniežatstvo	1		
Luxembursko	5		
Maďarsko	3		2
Nemecko	16		
Nórsko	1		
Poľsko	1		
Rakúsko	23		
Spojené kráľovstvo	23	2	
Španielsko	1		
Švédsko	1		
Taliansko	2		1
Spolu	99	2	3

Zdroj: NBS.

EDMOND DE ROTHSCHILD EUROPE, a. s., Luxemburg. V apríli 2005 potvrdila Národná banka Slovenska prijatie oznámenia od Niederösterreichische Landesbank- Hypothekenbank Aktiengesellschaft, Rakúsko o zriadení zastúpenia zahraničnej banky na území SR. Celkový počet zastúpení zahraničných bánk sa v priebehu roka 2005 zvýšil zo sedem na deväť.

V roku 2005 vydal Úsek bankového dohľadu 114 rozhodnutí týkajúcich sa rozšírenia bankového povolenia, zmeny členov predstavenstva, dozornej rady, vedúcich zamestnancov, zmeny stanov banky, doplnenia bankového povolenia na vykonávanie hypotekárnych obchodov ustanovením osobitných podmienok financovania hypotekárnych úverov, vykonávania iných ako bankových činností, ktoré súvisia s prevádzkou banky a registrácie zastúpenia zahraničnej banky a zmeny sídla banky.

4.2 Hospodárske výsledky bankového sektora

Slovenský finančný sektor vykazoval v roku 2005 pozitívne trendy. Dominantné postavenie, aj keď s klesajúcim podielom, si udržal bankový sektor, ktorý spravoval až 84 % celkového objemu aktív a spravovaného majetku finančného sektora. V sledovanom období sa menila štruktúra spravovaných aktív a zvýšila sa ziskovosť bankového sektora.

vaného majetku finančného sektora. V sledovanom období sa menila štruktúra spravovaných aktív a zvýšila sa ziskovosť bankového sektora.

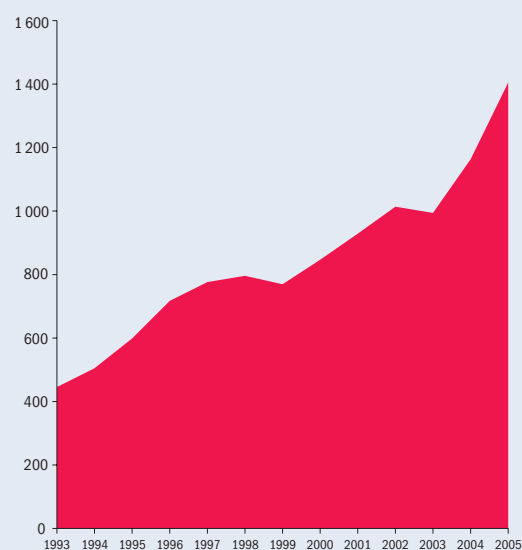
Bilančná suma (úhrn aktív v čistej hodnote) bankového sektora SR (18 bánk a 5 pobočiek zahraničných bánk) dosiahla k 31. decembru 2005 objem 1 405 mld. Sk, čo v porovnaní s koncom roka 2004 predstavuje nárast o 242 mld. Sk (o 20,8 %).

Vývoj bilančnej sumy bankového sektora bol ovplyvnený tak nárastom sekundárnych (rast o 138 mld. Sk), ako aj primárnych zdrojov (rast o 64 mld. Sk). Objem neanonymných vkladov poklesol v dôsledku zmeny zákona o ochrane vkladov o 3 mld. Sk (o 0,8 %) na 420 mld. Sk.

Vykazovaný objem výnosových aktív bankového sektora oproti koncu roka 2004 vzrástol o 239 mld. Sk na 1 330 mld. Sk. Podiel výnosových aktív na aktívach spolu v priebehu roka 2005 mierne vzrástol a dosiahol 94,7 %, čo je takmer o 1 % viac ako ku koncu roka 2004.

Celkové pohľadávky z úverov, vykazované bankami k 31. decembru 2005, predstavovali objem 559 mld. Sk. Klasifikované úverové pohľadávky poklesli o 0,9 mld. Sk na 31 mld. Sk, t. j. o 2,7 %. Banky k nim vytvorili opravné položky vo výške 23 mld. Sk. Krytie klasifikovaných pohľadávok vytvorenými opravnými položkami k ultimu hodnoteného obdobia dosiahol 75,0 %. Podiel klasifikovaných pohľadávok na pohľadávkach spolu poklesol na 5,5 %.

Banky vykázali k 31. decembru 2005 čistý zisk v objeme 14 mld. Sk. V medziročnom porovnaní

Graf 45 Vývoj bilančnej sumy bankového sektora SR (k 31. decembru) (mld. Sk)

Zdroj: NBS.

Tabuľka 27 Základné charakteristiky bankového sektora SR

	31.12.2004	31.12.2005	Rozdiel 12/05-12/04	Zmena v % 12/05-12/04
Počet pracovníkov	19 720	19 850	130	0,66
Počet bánk v SR	18	18	0	0,00
Počet pobočiek zahraničných bánk v SR	3	5	2	66,67
z toho: Na základe povolenia NBS	1	1	0	0,00
Na princípe jedného bankového povolenia	2	4	2	100,00
Počet zastúpení zahraničných bánk v SR	7	9	2	28,57
Počet pobočiek v SR	587	685	98	16,70
Počet nižších organizačných zložiek v SR	526	457	-69	-13,12
Počet pobočiek v iných krajinách	1	1	0	0,00
Počet nižších organ. zložiek v iných krajinách	0	0	0	0,00
Počet zastúpení v iných krajinách	1	0	-1	-100,00
Počet subjektov voľne poskytujúcich cezhraničné bankové služby	48	104	56	116,67
z toho: Inštitúcie elektronických peňazí	0	2	2	0,00
Zahraničné finančné inštitúcie	0	3	3	0,00
Slovenské banky voľne poskytujúce cezhraničné bankové služby v zahraničí	1	1	0	0,00
z toho: Inštitúcie elektronických peňazí	0	0	0	0,00
Úhrn aktív (v tis. Sk)	1 162 935 361	1 404 762 510	241 827 149	20,79
Výnosové aktíva (v tis. Sk)	1 090 962 975	1 329 618 719	238 655 744	21,88
Úhrn medzibankových aktív (v tis. Sk)	378 117 213	497 667 795	119 550 582	31,62
Úhrn devízových aktív (v tis. Sk)	167 212 165	209 621 933	42 409 768	25,36
Cenné papiere (v tis. Sk)	377 791 590	332 151 813	-45 639 777	-12,08
Pohľadávky z úverov (v tis. Sk)	442 361 143	558 532 224	116 171 081	26,26
z toho: Klasifikované pohľadávky (v tis. Sk)	31 703 394	30 836 078	-867 316	-2,74
Úvery obyvateľstvu (v tis. Sk)	116 806 841	165 057 419	48 250 578	41,31
Úvery nefinančným podnikateľským subjektom (v tis. Sk)	225 925 388	266 747 351	40 821 963	18,07
Podiel klasifikovaných pohľadávok na úveroch spolu (v %)	7,17	5,52	-1,65	-
Nekrytá predpokladaná strata (v tis. Sk)	10 355	30	-10 325	-99,71
Vytvorené opravné prostriedky k úverom (v tis. Sk)	25 489 675	23 141 657	-2 348 018	-9,21
Rezervy na krytie strát (v tis. Sk)	6 961 072	7 219 488	258 416	3,71
Základné imanie (v tis. Sk)	41 433 475	41 450 201	16 726	0,04
Vlastné zdroje (v tis. Sk)	100 626 465	107 153 990	6 527 525	6,49
Úhrn zdrojov – bankový sektor (v tis. Sk)	183 301 896	321 557 694	138 255 798	75,43
Úhrn zdrojov – nebankový sektor (v tis. Sk)	791 384 116	855 135 745	63 751 629	8,06
z toho: Chránené vklady (v tis. Sk)	423 290 430	419 980 621	-3 309 809	-0,78
Zisk bežného obdobia (v tis. Sk)	12 287 442	13 911 615	1 624 173	13,22
Strata bežného obdobia (v tis. Sk)	6 614	19 444	12 830	193,98
Saldo zisku a straty (v tis. Sk)	12 280 828	13 892 171	1 611 343	13,12
Kumulovaný hospodársky výsledok (v tis. Sk)	37 722 258	39 878 594	2 156 336	5,72
Primeranosť vlastných zdrojov (%)	18,68	14,79	-3,89	-0,21

Zdroj: NBS.

Tabuľka 28 Počet dohliadok v roku 2005

	1. štvrťrok		2. štvrťrok		3. štvrťrok		4. štvrťrok		1. – 4. štvrťrok	
	začaté	ukončené	začaté	ukončené	začaté	ukončené	začaté	ukončené	plán	skutočnosť
Dohliadka										
- komplexná	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- dosledovacia	0	0	0	0	0	0	3	3	3	3
- tematická	2	0	3	2	3	4	1	3	9	9
Spolu	2	0	3	2	3	4	4	6	12	12

Zdroj: NBS.

to predstavuje nárast o 1,6 mld. Sk (o 15,9 %). Stratu ako hospodársky výsledok bežného obdobia k 31. decembru 2005 vykázali tri banky (k 31. decembru 2004 jedna banka).

4.3 Výkon bankového dohľadu a hodnotenie obozretného podnikania bánk

Hlavnou úlohou a poslaním bankového dohľadu je podpora stability a zdravého rozvoja bánk, bankového systému a ochrana záujmov vkladateľov.

Ako súčasť proaktívneho výkonu bankového dohľadu vydal úsek bankového dohľadu v roku 2005 metodické usmernenie č. 3/2005 k systému a postupom vnútornej kontroly banky a pobočky zahraničnej banky podľa § 23 ods. 1 zákona o bankách. Cieľom tohto metodického usmernenia bolo určiť jednotné pravidlá, ktorými by sa mala riadiť štruktúra systému vnútornej kontroly banky a pobočky zahraničnej banky. Metodické usmernenie je uverejnené na internetovej stránke NBS a vo Vestníku NBS.

Dohľad v bankovom sektore bol vykonávaný využitím oboch jeho foriem, dohľadu na diaľku a dohľadu na mieste. Dohľad na mieste bol zameraný najmä na kontrolu opatrení, na kreditné, trhové a operačné riziko a na posúdenie žiadosti o súhlas s používaním interného modelu na výpočet kapitálovej požiadavky na trhové riziká.

Počet dohliadok, ktoré úsek bankového dohľadu vykonal v roku 2005 je uvedený v tabuľke 28.

Jedným zo základných regulačných nástrojov bankového dohľadu sú pravidlá obozretného podnikania bánk a nimi stanovené limity.

Bankové subjekty, tak ako všetky ostatné podnikateľské subjekty, podstupujú celý rad rizík súvisiacich

s podmienkami v oblasti ich podnikania. Základné pravidlá a limity, ktorých cieľom je obmedziť podstupované riziká a zabezpečiť dostatok zdrojov na krytie prípadných strát, sú zakotvené v opatreniach bankového dohľadu. Obozretné vnútorné postupy pre celkové riadenie banky a pre jednotlivé obchody, ako aj spôsob, akým je banka schopná identifikovať, monitorovať a riadiť jednotlivé riziká, zostávajú základným predpokladom jej úspešného fungovania.

Ukazovateľ primeranosti vlastných zdrojov bankového sektora SR k decembru 2005 dosiahol hodnotu 14,79 %. V medziročnom porovnaní s hodnotou ukazovateľa k 31. decembru 2004 došlo k poklesu o 3,89 %. Limit 8 % primeranosti vlastných zdrojov plnili počas roka 2005 všetky banky, nakoľko sa hodnoty primeranosti vlastných zdrojov pohybovali v intervale od 9,5 % až do 31,7 %.

Ďalej je banka povinná zabezpečovať nasledujúce limity majetkovej angažovanosti:

Limit majetkovej angažovanosti banky voči materskej spoločnosti alebo dcérskej spoločnosti, alebo voči skupine hospodársky spojených osôb, ktorých členom je banka (20 % vlastných zdrojov) nespĺnila v roku 2005 jedna banka.

Pri limite majetkovej angažovanosti voči inej osobe, skupine hospodársky spojených osôb alebo voči štátom a centrálnym bankám (25 % vlastných zdrojov) bolo zaznamenaných sedem porušení v piatich bankách.

Limit súčtu veľkých majetkových angažovaností banky (800 % vlastných zdrojov) plnili v roku 2005 všetky banky.

Pomer majetkovej angažovanosti voči fyzickej osobe k vlastným zdrojom financovania (vo výške najviac 2 %) plnili v roku 2005 všetky banky.

Pomer majetkovej angažovanosti voči právnickej osobe okrem banky so sídlom v štáte zóny A k vlastným

zdrojom financovania (vo výške najviac 10 %) plnili v roku 2005 všetky banky.

Pomer majetkovej angažovanosti voči všetkým osobám s osobitným vzťahom k banke k jej vlastným zdrojom (vo výške najviac 40 %) plnili v roku 2005 všetky banky.

Limit, týkajúci sa pomeru stálych a nelikvidných aktív k vlastným zdrojom a rezervám, ktorý môže byť najviac 1, plnili v roku 2005 všetky banky.

4.4 Medzinárodná spolupráca

Základným rámcom medzinárodnej spolupráce dohľadov členských štátov Európskej únie je rámec daný na úrovni 2 výborom ESC (European Supervisory Committee) a na úrovni 3 výborom CEBS (Committee

of European Banking Supervisors – Európsky výbor bankových dohľadov). Dlhodobým cieľom je dosiahnuť rizikovo orientovaný výkon dohľadu nad celým finančným trhom.

Dvojstranné dohody o spolupráci v oblasti výkonu bankového dohľadu

Za účelom odovzdávania si informácií medzi orgánmi dohľadu dvoch štátov a podpory bezpečnosti a zdravého fungovania finančných inštitúcií spolupracuje Úsek bankového dohľadu so zahraničnými dohľadacími inštitúciami.

S účinnosťou od 1. júla 2005 je platná dohoda o porozumení, týkajúca sa spolupráce bankových dohľadov, centrálnych bánk a ministerstiev financií EÚ v situáciách finančnej krízy. Dôvodom uzavretia uvedenej zmluvy bolo posilnenie stability finančného systému.